

ANWYL (teulu), Parc, Llanfrothen, Sir Feirionnydd.

Y mae Anwyliaid y Parc, Llanfrothen, yn disgyn o Robert ap Morris, Park (bu farw 1576), pedwerydd mab y **Morris ap John ap Meredydd**, Rhiwaedog, y ceir ei hanes yn llyfr *Syr John Wynn, The history of the Gwydir family*. Cymerodd meibion iau Robert ap Morris y cyfenw Roberts, e.e. John Roberts, Vaner, gerllaw Dolgellau, oedd tad David Roberts, rheithor Llanbedrog, caplan i iarll Warwick, eithr glynodd disgynyddion Lewis Anwyl (bu farw 1605) wrth y cyfenw teuluol.

Yr oedd WILLIAM LEWIS ANWYL (bu farw 1642) yn ynad heddwch ac yn ddirprwy raglaw ei sir; bu'n siryf Meirionnydd yn 1610, ac yr oedd yn flaenllaw mewn materion cyhoeddus. Prynodd Llwyn, Dolgellau, ailadeiladodd Parc, ac ychwanegodd yn ddirfawr at ei ystad trwy briodi Elizabeth Herbert, aeres o Sir Drefaldwyn, ac at ei ddyllanwad ei hun trwy drefnu i'r rhan fwyaf o'i blant briodi aerod neu aeresau teuluoedd cymdogion iddo. Bu LEWIS ANWYL, mab hynaf y briodas, farw yn 1641 yn ystod y flwyddyn yr oedd yn siryf gan adael unig ferch, CATHERINE, a briododd **William Owen**, Brogyntyn, gerllaw Croesoswallt.

Parhawyd gwaith y tad gan RICHARD ANWYL, y mab ieuengaf. Bu ef yn siryf Meirionnydd yn 1658 a 1659; enwyd ef yn un o'r rhai a oedd i gael eu gwneuthur yn 'Knights of the Royal Oak'; bu'n ddirprwy raglaw sir Feirionnydd, eithr bu farw yn ddi-blant yn Llwyn yn 1685. Bu ROBERT ANWYL, ail fab Lewis Anwyl, yn arwain Pryne ar fordaith beryglus o Gaernarfon i ynys Jersey yn 1637; dirwywyd ef i'r swm o £1,200 am ei deyrngarwch yn rhoddi benthyg £300 i Siarl I yn ystod y Rhyfel Cartrefol; bu'n siryf Meirionnydd yn 1650. Pan fu farw yn 1653 gadawodd ddau fab ieuanc - LEWIS ac OWEN, a oroeswyd gan eu mam, **KATHERINE ANWYL**, gwraig o gymeriad cryf a noddwr i lenyddiaeth Cymru. Bu LEWIS farw yn 1678 ac OWEN yn 1695; yr oedd Owen yn ynad heddwch ac yn byw yn Plasnewydd, plwyf Llanfrothen. Bu ei mam farw yn Marl yn 1700.

Unig fab Lewis Anwyl, a fu farw yn 1678 (yr olaf o'r llinach), oedd WILLIAM LEWIS ANWYL, Cemmaes Bychan, Sir Drefaldwyn. Yr oedd yn siryf Meirionnydd; bu farw yn King Street, Westminster, ym mis Chwefror 1700/1, yn ddi-blant, a chladdwyd ef yn abaty Westminster. Ychydig ddyddiau cyn marw newidiodd atodiad a ychwanegasai yn ei ewylllys; trwy'r atodiad hwn yr oedd wedi trefnu i'w ystad yn Sir Drefaldwyn fyned i Catherine, merch Owen Anwyl a gweddw **Syr Griffith Williams**, barwnig, Marl, eithr yn ôl y trefniant newydd a wnaethpwyd gandd'o yr oedd i fyned i'w gefndyr, **Oweniaid** Porkington (Brogyntyn yn awr), a blwydd-dâl o £100 dros byth i'w dalu i Anwyliaid Bodallog, Tywyn, Meirionnydd, ei etifeddiion yn ôl y gyfraith. Bu'r ewylllys hon yn achos cyfreithio am flynyddoedd lawer; o'r diwedd daeth yr eiddo i feddiant teulu **Williams** y Marl a theulu **Oweniaid** Brogyntyn a Glyn. Buwyd yn codi arian ar Parc a Llwyn yn 1748, a gwerthwyd hwynt yn gynnar wedi 1761.

Gwisgai'r Anwyliaid arfbais **Owain Gwynedd** - 'Vent, three eagles displayed in fess Or.'

Awdur

Philip Hugh Lawson

Ffynonellau

Sir John Wynn, *The History of the Gwydir Family* (1927)

Heraldic Visitations of Wales and Part of the Marches between the years 1586 and 1613, under the authority of Clarendieux and Norroy, two kings at arms(Llandovery 1846), ii, 71, 215

Archaeologia Cambrensis, 1942, xcvi

Archifau LIGC: Peniarth MS 116: Barddoniaeth Siôn Cain

Archifau LIGC: Peniarth MS 117: Barddoniaeth Rhys a Siôn Cain

Archifau LIGC: Peniarth MS 121: Poetry, &c.

Archifau LIGC: Peniarth MS 124: Barddoniaeth Owen Griffith a Griffith Phylip

Archifau LIGC: Peniarth MS 288: Pedigrees

Archifau LIGC: Gwydir Papers

Archifau LIGC: Brogyntyn Letters and Papers

P.R.O., *Calendar of State Papers, Domestic Series*, Chancery Proceedings. Welsh Plea Rolls, Fines and Recoveries

Dolenni Ychwanegol

Wikidata: Q4778096

Dyddiad cyhoeddi: 1953

Hawffraint Erthygl: <http://rightsstatements.org/page/InC-RUU/1.0/>

Mae'r Bywgraffiadur Cymreig yn cael ei ddarparu gan Lyfrgell Genedlaethol Cymru a Chanolfan Uwchfeyrdiaid Cymreig a Cheltaidd Prifysgol Cymru. Mae ar gael am ddim ac nid yw'n derbyn cymorth grant. Byddai cyfraniad ariannol yn ein helpu i gynnal a gwella'r wefan er mwyn i ni fedru parhau i gydnabod Cymry sydd wedi gwneud cyfraniad nodedig i fywyd yng Nghymru a thu hwnt.

Ewch i'n tudalen codi arian am ragor o wybodaeth.

Preifatrwydd a Chwci
Hawlfraint
Y Prosiect
Cymorth
Cysylltu

LLYFRGEL
THE NATION

Wedi'i gerbydoli gan
Llywodraeth Cymru
Supported by
Welsh Government